

**UCHWAŁA NR XLVII/313/2010
RADY GMINY KURÓW
z dnia 7 września 2010 roku.**

w sprawie ZATWIERDZENIA „PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI KLEMENTOWICE NA LATA 2009-2016”.

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 6 i pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) oraz § 10 ust.2 pkt.2 lit.b Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (Dz.U.Nr 38, poz.220 z późn. zm.) oraz uchwały zebrania wiejskiego sołectwa Klementowice z dnia 5 września 2010 roku w sprawie przyjęcia Planu Odnowy Miejscowości Klementowice - **RADA GMINY KURÓW uchwala,** co następuje:

§ 1. Zatwierdza się „Plan Odnowy Miejscowości Klementowice na lata 2009-2016” przyjęty Uchwałą Nr 2/2010 Zebrania Wiejskiego Sołectwa Klementowice z dnia 5 września 2010 r. stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc Uchwała NR XLIII/290/2010 Rady Gminy Kurów z dnia 22 kwietnia 2010 w sprawie zatwierdzenia „Planu Odnowy Miejscowości Klementowice na lata 2009-2016”.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kurów .

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do
Uchwały Nr XLVII/313/2010
Rady Gminy Kurów
z dnia 7 września 2010 roku

PLAN ODNOWY
MIEJSCOWOŚCI KLEMENTOWICE
NA LATA 2009-2016

WSTĘP

Integracja z Unią Europejską, a co za tym idzie możliwość korzystania z funduszy unijnych stworzyły szansę rozwoju i odnowy terenów wiejskich w Polsce.

Niezbędnym warunkiem pozyskania tychże jest opracowanie i uchwalenie planu odnowy danej miejscowości. Umożliwi on aplikowanie o środki w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach działania Odnowa i Rozwój Wsi.

Celem tego programu jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokajanie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi, oraz promowanie obszarów wiejskich.

Umożliwi to rozwój wiejskich społeczności, a także zachowanie ich dziedzictwa kulturalnego, przyrodniczo-krajobrazowego, oraz wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej tych terenów.

Plan odnowy miejscowości Klementowice obejmuje sytuację społeczno gospodarczą miejscowości, analizę jej potencjałów i problemów, wizję, cel generalny, oraz cele strategiczne, a także spis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących lokalną społeczność w okresie 2009-2015.

Plan niniejszy uwzględnia specyfikę naszej miejscowości wynikającą z jej położenia w gminie Kurów, a także ma przeciwdziałać atomizacji miejscowej społeczności.

Obszarem realizacji niniejszego planu jest sołectwo Klementowice i jest on zgodny z dokumentami programowymi naszej Gminy:

- 1.Strategią Rozwoju Gminy Kurów na lata 2008-2015
- 2.Programem Ochrony Środowiska dla gminy Kurów 2006-2009

Przygotowując niniejszy plan oparto się częściowo na istniejącym Planie Rozwoju Miejscowości Klementowice zatwierdzonym Uchwałą Nr XXXV/174/2005 Rady Gminy Kurów z dnia 28 lipca 2005 roku .

SYTUACJA SPOŁECZNO GOSPODARCZA KLEMENTOWIC

Sołectwo Klementowice jest największym terytorialnie sołectwem w gminie Kurów. Sąsiadują z Kurowem, Płonkami, Buchałowicami, Łopatkami, Karmanowicami, Stokiem i Nowym Pożogiem. Wchodzą w skład Płaskowyżu Nałęczowskiego, z dominującymi w krajobrazie wąwozami lessowymi, leżą na obrzeżach Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Najwyższy punkt w gminie 228,7 m n.p.m. wznosi się na pograniczu Klementowic, Łopatek i Kolonii Drzewce. Na terenie naszej wsi znajduje się udokumentowane złożę ilaste, służące do produkcji wyrobów ceramicznych (dokumentacja geologiczna z 1974 r.). Powierzchnia Klementowic wynosi 1857,61 ha, w tym ziemi ornej jest 1549,41 ha, lasy zajmują 116,95 ha, resztę to tereny pod zabudowaniami, rowy i nieużytki rolne. Staw stanowiący własność prywatną ma powierzchnię 4,08 ha. Drogi gminne gruntowe zajmują 55,08 ha; drogi gminne asfaltowe 5,7 km, a drogi powiatowe 14 km. Są jedyną wsią w gminie, przez którą przebiega linia kolejowa.

Klementowice są zasilane w energię elektryczną z istniejącego Głównego Punktu Zasilania w Klementowicach (za stacją PKP).

W Klementowicach znajduje się gazowa sieć rozdzielcza - 30 km, 8 km zajmują przyłącza sieci gazowej. Korzysta z niej 172 gospodarstwa domowe. Zlokalizowany w naszej wsi wodociąg obsługuje 300 gospodarstw domowych i rolnych w Klementowicach i Buchałowicach. Pobiera wodę ze studni o głębokości 68 m. Długość sieci wodociągowej z przyłączami wynosi 43 km.

W Klementowicach istnieją dwie Ochotnicze Straże Pożarne; pierwsza powstała już w 1920 r., a druga OSP Klementowice-Kolonia w 1957r.

Obecnie w Klementowicach mieszka 1391 osób. Na terenie wsi znajdują się 3 szkoły: podstawowa, gimnazjum oraz Zespół Szkół, w skład, którego wchodzi: Technikum, Liceum Ogólnokształcące, Studium Policealne dla Dorosłych, Studium Policealne dla Młodzieży, oraz dzienne i zaoczne Policealne Studium Agrobiznesu.

We wsi znajdują się kilkanaście gospodarstw rolnych od 19 do 30 ha; najwięcej jest jednak gospodarstw niedużych (4 – 7) ha. Najczęściej uprawia się zboża, buraki cukrowe, ziemniaki i warzywa, wśród których prym wiedzie kalafior, brokuł i brukselka. Znaczące miejsce zajmują również sady wiśniowe i jabłoniowe oraz porzeczki, a także maliny. Z każdym rokiem zmniejsza się hodowla zwierząt gospodarskich: krów, świń, owiec i koni. Struktura agrarna wsi podlega ciągłym przeobrażeniom. Obecnie coraz więcej osób szuka zatrudnienia poza rolnictwem. Z każdym rokiem wzrasta ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych:

1. Handel – usługi 17
2. Handel obwoźny 9
3. Handel hurtowy i detaliczny produktami przemysłowymi 8
4. Sklepy spożywczo-przemysłowe 4
5. Skup owoców i runa leśnego 3
6. Usługi elektryczne 2
7. Gastronomia 2
8. Import-Eksport 2
9. Krawiectwo 1
10. Piekarnia 1
11. Chłodnia 2

12. Naprawy maszyn i urządzeń elektrycznych 1
13. Usługi komputerowe 1
14. Apteki 1
15. Stacja paliw 1
16. Biuro rachunkowe 1
17. Sprzedaż środków ochrony roślin 1
18. usługi rolniczo ogrodnicze 1
19. Sprzedaż artykułów rolniczo-ogrodniczych 1
20. Tartacznictwo 1
21. Usługi budowlano-remontowe 1

W granicach sołectwa funkcjonuje Parafia Rzymskokatolicka obejmująca swym zasięgiem wioski Klementowice, Buchałowice oraz Stok i Las Stocki w gm. Końskowola.

Klementowice leżą wzdłuż dróg powiatowych Kurów – Karmanowice oraz Końskowola – Klementowice – Nałęczów.

Przez Klementowice przepływa rzeka Struga okresowo jednak wysychająca z powodu drastycznego obniżenia się poziomu wód gruntowych.

Klementowice są miejscowością o stosunkowo małym zanieczyszczeniu atmosferycznym pochodzącym głównie z ruchu drogowego oraz indywidualnych instalacji grzewczych. Także klimat akustyczny prawdopodobnie nie wykazuje przekroczeń dopuszczalnych poziomów natężeń dźwięku.

PLANOWANIE PRZESTRZENNE.

Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubelskiego zatwierdzony Uchwałą Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 lipca 2002 r. nakłada konieczność uwzględniania przez wszystkie gminy województwa kierunków rozwoju przestrzennego w nim określonych. Określa on gm. Kurów jako część obszaru metropolitalnego aglomeracji lubelskiej,

Wytyczne planu wnoszą o uwzględnienie m.in.

1. środowiska kulturowego – kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego powinno się odbywać poprzez:
  - kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa,
  - utrzymanie regionalno – historycznej skali i struktury jednostek osadniczych,
  - skupianie zabudowy na zasadzie dogęszczania istniejącej struktury jednostek osadniczych, przy kontynuowaniu ich historycznego układu i charakteru,
  - otaczanie wysoką zielenią obiektów dysharmonijnych,
  - kształtowanie form zabudowy nawiązujących do tradycyjnego budownictwa,
  - utrzymanie obiektów małej architektury współtworzących walory krajobrazu kulturowego.

2. Ochronę otuliny Kazimierskiego Parku Krajobrazowego; obejmującą południową część Klementowic (Rozporządzenie Nr 29 Wojewody Lubelskiego z dnia 15 czerwca 1998r. w sprawie Lubelskich Parków Krajobrazowych).

RYS HISTORYCZNY KLEMENTOWIC

Prehistoria Klementowic

Klementowice - to jeden z najciekawszych pod względem archeologicznym regionów Lubelszczyzny.

Badaniami wykopaliskowymi objęto kilkanaście spośród kilkudziesięciu

zlokalizowanych dotychczas stanowisk na terenie naszej miejscowości. Prace terenowe zainicjowane w 1949 r. przez Stefana Noska kierownika Katedry Archeologii UMCS, kontynuował w następnym dziesięcioleciu Jan Kowalczyk. Bardzo istotny wkład w poznanie pradziejów naszego terenu wniosła Anna Uzarowicz z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie, która prowadziła badania w Klementowicach w latach 60-tych i 70-tych ubiegłego stulecia.

Niemal wszystkie pozyskane materiały zabytkowe odnoszą się do epoki kamienia – najstarszej i najdłuższej trwającej epoki w dziejach ludzkości. Pierwsze poświadczone przez archeologów ślady pobytu grupy ludzkiej w rejonie dzisiejszych Klementowic pochodzą z paleolitu, czyli starszego okresu epoki kamienia i datowane są na czasy między XIII a XI tysiącleciem p.n.e. W Klementowicach-Kolonii odkryto kilka tysięcy różnorodnych zabytków krzemiennych, wskazujących na istnienie w tym miejscu obozowiska myśliwych koczowników. Podstawowym sposobem zdobywania wówczas pożywienia były wyspecjalizowane polowania na stada reniferów. Oprócz żywności zwierzęta te dostarczały wielu cennych surowców. W krótkotrwałych obozowiskach schronienie stanowiły kryte skórami szałas. Narzędzia i broń wykonywano z krzemienia, kości, rogu i drewna, jednak do naszych czasów zachowały się tylko wyroby krzemienne.

IX i VIII tys. p.n.e. wyznacza początek środkowego okresu kamienia zwanego mezolitem – na naszym obszarze nie ma stanowisk mezolitycznych.

Prace wykopaliskowe prowadzone w Klementowicach dostarczyły szczególnie istotnych danych do badań nad neolitem – młodszym okresem epoki kamienia, który na Lubelszczyźnie rozpoczął się wraz z początkiem V tysiąclecia p.n.e. Ówczesni mieszkańcy naszych ziem znali już sposoby uprawy ziemi, umieli hodować zwierzęta, lepić i wypalać naczynia gliniane, wykorzystywano naturalne włókna roślinne i zwierzęce, przędąc je i tkając. Udoskonalono techniki obróbki surowców kamiennych. Zakładano małe osady. Na ten okres datowane są najstarsze pochówki z terenu Lubelszczyzny.

Pod koniec IV tysiąclecia p.n.e. pojawiły się na obszarze Klementowic społeczności identyfikowane przez archeologów z kulturą pucharów lejkowatych. To czasy intensyfikacji gospodarki rolno-hodowlanej; zwiększeniu uległ areal pól uprawnych, na dużą skalę wypalano lasy użyźniając glebę popiołem, zaczęto używać radła ciągniętego przez woły.

Badania wykopaliskowe prowadzone były na niewielkiej osadzie oraz na ośmiu cmentarzyskach. Na terenie osady odsłonięto kilkadziesiąt różnego typu obiektów, stąd pochodzą też ułamki ceramiki. Zrekonstruowano szereg naczyń, min. puchary, kubki, amfory i wazy. Ciekawymi zabytkami są też siekierki krzemienne o starannie oszlifowanych ostrzach, kamienne toporki, narzędzia z kości, gliniane przęśliczki. W grobach pod grubą warstwą brył opoki (czasem stwierdzano także obecność innych konstrukcji kamiennych), znajdowano najczęściej pojedyncze pochówki szkieletowe bez wyposażenia, rzadziej zawierające do kilku darów w postaci naczyń, narzędzi czy ozdób. W końcowej fazie neolitu, około połowy III tysiąclecia p.n.e. przybyła na Płaskowyż Nałęczowski ludność kultury amfor kulistych. Podstawą gospodarki owych plemion był pasterski chów dużych stad bydła. Ślady krótkotrwałych osad tej kultury spotyka się bardzo rzadko. Częściej odkrywano niewielkie cmentarzyska i pojedyncze groby. Natrafiono na nie także w Klementowicach. Do konstrukcji grobów używano zazwyczaj kamieni wapiennych. Zmarli wyposażeni byli w naczynia, całkowicie oszlifowane ozdoby krzemienne, czasem także amulety z zębów dzika, groty kościane, paciorki bursztynowe. Niekiedy do grobów składano też ofiary z ludzi lub zwierząt. Spotyka się również pochówki zwierząt udomowionych, głównie bydła, uznawane za przejaw magii hodowlanej lub kulturowego znaczenia pewnych gatunków zwierząt.

Wraz z zanikiem kultury amfor kulistych kończy się szczególnie interesujący okres w najdawniejszych dziejach naszego rejonu. Terytorium to okazało się mniej atrakcyjne dla

społeczności epoki brązu i epoki żelaza: badania powierzchniowe ujawniły istnienie niewielkiej ilości stanowisk z epoki brązu (kultura trzciniecka i kultura łużycka) datowanych na wczesne średniowiecze VIII-IX wieku. Świadczenia przeszłości, które kryje ziemia, są naszym wspólnym dziedzictwem kulturowym. Działania edukacyjne i popularyzacja „najstarszych dziedzictw małych ojczyzn” uczą szacunku dla minionych epok. Świadomość historyczna czyni lokalne społeczności sojusznikiem archeologów w trudnym zadaniu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Historia Klementowic

Początki wsi Klementowice sięgają końca XIV wieku. W 1380 r. jej nazwa pojawia się w materiałach źródłowych, pisana pierwotnie jako Climunthovice; wyraźnie wskazując, że wywodzi się od imienia jej założyciela Klemensa herbu Szreniawa. Jego syn, Piotr Miles czyli Rycerz, w 1418 r. uposażył parafię pod wezwaniem św. Trójcy, św. Klemensa i św. Małgorzaty przy drewnianym kościele.

Kiedy jedna z córek Piotra Kurowskiego, zwanego wcześniej Rycerzem, wyszła za mąż za Jana Ząbskiego herbu Nałęcz, w posagu dostała dobra kurowskie, w tym wieś Klementowice.

W 1690 r. ziemie te nabył Adam Kotowski. Zamówił on projekt nowego kościoła u najbardziej znanego wówczas architekta Tylmana Gameren. Była to świątynia wzniesiona na podmurowaniu, wykonana z modrzewia, dość obszerna i przetrwała do początków XX w. Na jej fundamentach architekt Żasztowski w latach 1914-27 wystawił nowy kościół w stylu neogotyckim.

Po bezpotomnej śmierci Kotowskiego w 1700 r. jego dobra przejął Stanisław Szczuka.

W 1730 r. właścicielem Klementowic został Jan Kącki, a później córka Wiktoria wniosła je w posagu do rodziny Potockich. W spadku po ojcu Ignacy Potocki dostał Kurów, Klementowice, Świdry i Michów. Poślubił Elżbietę Lubomirską i wspólnie zaczęli urządzać park w Klementowicach. Po śmierci żony w 1783 r. Potocki całkowicie poświęcił się życiu publicznemu. Był jednym z najznakomitszych polityków doby Oświecenia, współtwórcą Konstytucji 3 Maja, członkiem Rady Nieustającej i Komisji Edukacji Narodowej.

W czasie Insurekcji Kościuszkowskiej w 1794 r. został aresztowany i osadzony w twierdzy Pietropawłowskiej. Po powrocie z niewoli i śmierci jedynej córki Krystyny Ignacy Potocki zamieszkał w Klementowicach. W tym okresie nie angażował już się tak bardzo w życie polityczne i społeczne. Zajął się pracą literacko-naukową. Napisał nawet satyryczny utwór "Rady do ozdoby ogrodu klementowickiego". Wychwala w nim "lipy zgrzybiałe" i "dęby odwieczne" ponad ogrody włoskie i altany.

Jako zasłużony działacz na rzecz szkolnictwa i kultury cieszył się I. Potocki zasłużonym autorytetem. To najprawdopodobniej on założył w 1805 r. pierwszą parafialną szkołę w Klementowicach. W jego klementowickim zaciszu odwiedzał go J. Ursyn Niemcewicz, poeta i komediopisarz. Napisał on kilka wierszy poświęconych Klementowicom, opiewał w nich „olbrzymie drzewa wśród zielonych błoni", znakomite, urodzajne warzywa oraz „dom niemodny, czysty i wygodny". Częstym gościem owdowiałego Ignacego Potockiego był inny działacz polityczny i społeczny - ks. proboszcz z Kurowa - Grzegorz Piramowicz. Ponieważ władze austriackie wydały mu nakaz opuszczenia Kurowa, zamieszkał w oficynie obok dworku Potockiego w Klementowicach.

Ostatnim zadaniem Ignacego Potockiego były rokowania z Napoleonem w sprawie włączenia ziem zaboru austriackiego do Księstwa Warszawskiego. Zmarł w trakcie tych rokowań w 1809 r.

Po śmierci Ignacego powróciły Klementowice do jego brata Stanisława, który wspólnie z żoną Aleksandrą urządzał park w „Olesinie". Do jego upiększenia przeniesiono rośliny znajdujące się w klementowickiej oranżerii, szkółkach, wykopano również drzewa w ogrodzie.

Od Potockich odkupił Klementowice Jan Kochanowski jako wiano dla córki, która poślubiła Leona Dembowskiego, właściciela Bronic i Pożoga. Był on oddanym sprawie

działaczem politycznym, brał udział w powstaniu listopadowym jako członek Rządu Tymczasowego, należał do Rady Stanu, Komisji Rządowej Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Jego syn, Edward, znany był ze swej działalności rewolucyjnej, jako emisariusz i przywódca powstania w 1846 r. w Krakowie.

Po upadku powstania listopadowego, w latach 1832-1836, L. Dembowski został pozbawiony prawa zmiany miejsca pobytu na czas dłuższy i musiał przebywać w swoim majątku. Cechowała go pasja do kwiatów, a zapoczątkowane przez niego tradycje kwaciarsko-ogrodnicze owocują do dziś w naszym środowisku.

W 1858 r. Dembowski pochłonięty życiem politycznym przeniósł się do Warszawy, a swoje dobra sprzedał Hermsonowski. Od nich w 1865 r. nabył je Ludwik Klemensowski. Po uwłaszczeniu chłopów Klemensowscy odsprzedali ze znaczną korzyścią część gruntów wsi Klementowice nowo budującej się Kolei Nadwiślańskiej. W końcu lat siedemdziesiątych XIX w. wieś liczyła wówczas 900 mieszkańców i otrzymała stację kolejową. Do I wojny światowej we wsi istniała gorzelnia i stawy hodowlane. W 1929 r. nastąpił hipoteczny podział majątku. W 1936 r. z racji reformy rolnej Bank Rolny objął większość dawnych dóbr ziemskich Klementowic - utworzono nawet filię Instytutu Puławskiego. Administrator majątku - Skrzycki - kupił resztę majątku, która stanowiła własność jego spadkobierców. W 1976 r. północną część parku z budynkiem dawnej oranżerii - 1,5 ha. kupił lubelski plastyk L. Wengorek, a południową posiada W. Pitura.

Dwór Ignacego Potockiego

Do zabytków architektury znajdujących się na terenie Klementowic można zaliczyć: dzwonnice-kostnicę z około 1870 roku, zespół Stacji Kolei Nadwiślańskiej z drewnianą stacją, ładownicą z rampą i murowaną piwnicą z lat 70 XIX wieku, ogrodzenie placu kościelnego z około 1900 r. oraz wzniesiony w stylu neogotyckim murowany kościół parafialny pod wezwaniem św. Klemensa i św. Małgorzaty z lat 1914-1927.

Istnieje również jeden pomnik przyrody – dąb, pod którym wg legendy miały wypoczywać wojska Napoleona powracające z wyprawy na Rosję. Od tego wiekowego drzewa wzięła również nazwę jedna kolonia Klementowic „Pod Dębem”.

Nie ominęła Klementowic II wojna światowa. Na parafialnym cmentarzu spoczywa nauczyciel-partyzant Franciszek Walasek. Jego imię nosił szczerp ZHP, który istniał w naszej szkole. A na skraju lasu Kolonia – Klementowice znajduje się nieznana mogiła z II wojny światowej. Poświęcone pamięci wywiezionych lub zamordowanych dzieci Zamojszczyzny jest założone, przez cudem ocalałą „z pociągu śmierci” panią Marię Perkowską-Rusek, „Muzeum Dzieci Zamojszczyzny”

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Południową część gminy (Klementowice, Buchałowice, Płonki) stanowi wyniosłość zbudowana z utworów lessowych o średniej wysokości bezwzględnej 180 m. Teren ten rozcięty jest dość gęstą siecią wąwozów i suchych dolin wciętych na głębokość 15-25 m i szerokości dna wąwozów 3-10 m. Stoki wąwozów są strome. Gleby w Klementowicach są bardzo podatne na erozję. Naturalne procesy erozyjne są tu często przyśpieszone przez niewłaściwą działalność gospodarczą człowieka (nieprawidłowa uprawa, zły dobór roślin, niszczenie szaty roślinnej). W Klementowicach procesy erozyjne są dynamiczniejsze niż w innych częściach Wyżyny Lubelskiej

RYNEK PRACY.

Podstawowym źródłem dochodu dla mieszkańców Klementowic jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Ponadto źródłem zarobkowania mieszkańców jest zatrudnienie w zakładach produkcyjnych, usługowych i szkołach w Klementowicach oraz poza terenem wsi. Część osób pracuje w Puławach, Lublinie, oraz za granicą. Natomiast część osób prowadzi działalność produkcyjną i usługową na własny rachunek

OŚWIATA I WYCHOWANIE

Na terenie Klementowic działają obecnie następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkół Agrobiznesu w Klementowicach
- Gminne Przedszkole Publiczne nr 2 w Klementowicach; (wchodzące w skład Zespołu Placówek Oświatowych w Klementowicach)
- Szkoła Podstawowa im. Ks. Stanisława Rzepeckiego w Klementowicach (wchodząca w skład Zespołu Placówek Oświatowych w Klementowicach
- Gimnazjum Publiczne wchodzące w skład ZSA w Klementowicach

Organem prowadzącym dla przedszkoli, szkół podstawowych jest Gmina Kurów. Natomiast dla niepublicznego gimnazjum i zespołu szkół – Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych „Wspólna Szansa” z siedzibą w Klementowicach

OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy Kurów funkcjonuje od 1.01.2000 r. posiadający osobowość prawną Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kurowie powstały na bazie funkcjonujących kiedyś Gminnego Ośrodka Zdrowia w Kurowie i Wiejskiego Ośrodka Zdrowia w Klementowicach.

Organem opiniodawczym jest Rada Społeczna SP ZOZ Kurów powoływana przez organ założycielski Radę Gminy Kurów.

SP ZOZ Kurów funkcjonuje na nieruchomościach (gruntach i budynkach) będących własnością gminy Kurów. Budynek Ośrodka Zdrowia w Klementowicach wymaga dostosowania do obowiązujących w tym względzie branżowych przepisów, które wejdą w życie dnia 1 stycznia 2012 r. Podobnie jak mienie ruchome (sprzęt i urządzenia) będące własnością gminy Kurów a przekazane SP ZOZ Kurów do bezpłatnego używania.

SP Ośrodek Zdrowia w Klementowicach obejmuje opieką w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w Klementowicach 1887osób

KULTURA

Mieszkańcy Klementowic korzystają z usług Gminnego Ośrodka Kultury w Kurowie. Do ich dyspozycji jest także doskonale wyposażona biblioteka w ZSA w Klementowicach.

USŁUGI POCZTOWE I BANKOWE

W Klementowicach znajduje się agencja pocztowa a także Punkt Kasowy Banku Spółdzielczego w Kurowie, który zapewnia obsługę bankową mieszkańcom naszej miejscowości.

SPORT I REKREACJA

Do dyspozycji mieszkańców jest pełnowymiarowa sala gimnastyczna w ZSA Klementowice wraz z siłownią. ZSA dysponuje także pełnowymiarowym boiskiem do piłki nożnej, a Zespół Placówek Oświatowych boiskami do siatkówki, koszykówki i piłki ręcznej.

W Zespole Placówek Oświatowych działa Klub Sportowy Kadet, zaś w ZSA sekcja karate.

USŁUGI HANDLOWE I GASTRONOMICZNE.

Przeobrażenia społeczno-gospodarcze przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych spowodowały, że handel detaliczny i hurtowy oraz gastronomia zorganizowany przez jednostki państwowe i spółdzielcze obecnie obsługiwany jest przez podmioty prywatne.

Na terenie Klementowic funkcjonują 4 sklepy spożywcze. Sklepów prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży jest 4 (sprzedających napoje alkoholowe do 4,5% oraz piwo) w tym 2 punkty sprzedające napoje alkoholowe powyżej 4,5 %.

KOLEJ.

Przez miejscowość Klementowice przebiega na długości 6,2 km linia kolejowa relacji: Warszawa – Dęblin – Puławy – Klementowice – Lublin – Chełm – Dorohusk (granica państwa) /Linia nr 7 Szlak E – 20/. Linia ta jest dwutorowa, zelektryfikowana w 1968r. ze stacją kolejową w Klementowicach. Budynek kolejowy obsługujący pasażerów jak i budynki stacji towarowej są technicznie bardzo słabo wyposażone i wymagają generalnych remontów.

Planowana modernizacja wyżej wymienionej linii kolejowej poprzez dostosowanie jej do ruchu kolejowego o dużej prędkości, jeszcze bardziej zmarginalizuje stację w Klementowicach i określi ją jako stację kolejową dla ruchu lokalnego. Jednocześnie ta przebudowa wymusi zlikwidowanie skrzyżowań (przejazdów) w jednym poziomie z ruchem kołowym i pieszym. Obecnie są cztery takie skrzyżowania Zakierzki – Klementowice, Klementowice – Kol. Klementowice, Klementowice – Łopatki, Wąwolnica – Klementowice.

GAZYFIKACJA

Gmina Kurów zasilana jest w gaz ziemny z sieci wysokiego ciśnienia /O 700/ relacji Rozwadów woj. podkarpackie – Puławy /Wronów/, która na odcinku 2 250 metrów przebiega przez Klementowice gm. Kurów. Od tego gazociągu biegnie sieć gazowa O150 dł. 3,5 km i O100 dł. 1,2 km /razem 4,7 km/ do Stacji Redukcyjno – Pomiarowej Rogalów gm. Wąwolnica z której czerpią gaz Klementowice i Buchałowice /inwestycję wykonano na przełomie lat 80/90/

Sieć gazowa rozdzielcza: -Klementowice: sieć -30 km, przyłącza – 8 km, ilość przyłączy do gosp. domowych – 172

TELEKOMUNIKACJA.

Operatorem sieci telefonicznej w gm. Kurów jest Telekomunikacja Polska S.A. – Obszar Telekomunikacji w Lublinie.

-Klementowice – pojemność centrali 554 numerów wykorzystanych 501 (zlokalizowana w lokalu Zespołu Szkół w Klementowicach – najem) – system Alkatel;

WODOCIĄGI

W Klementowicach istnieje ujęcie wody będące własnością komunalna i administrowane przez ZUK w Kurowie.

Głębokość studni wynosi 68 m o wydajności 54 m³ na godz. Roczne zużycie wody wynosi ok.150 tys. m³

Stacja wodociągowa Klementowice. Zlokalizowana w Klementowicach. Poprzez wodociąg grupowy obsługuje Klementowice i Buchałowice doprowadzając wodę do 396 gospodarstw domowych i rolnych. Łączna długość sieci z przyłączami 59,9 km Ujęcie działa systemem dwustopniowym. Jedna studnia głębinowa. Woda ze studni głębinowej

przechodzi proces oddzielenia i jest gromadzona w jednym zbiorniku wyrównawczym naziemnym (o pojemności $V_n = 150 \text{ m}^3$). Następnie przez zestaw pomp jest podawana do sieci wodociągowej.

OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Oczyszczalnia ścieków Zespołu Szkół w Klementowicach

Położona na działce stanowiącej własność Powiatu Puławskiego. Pozwolenie wodno – prawne wydane do dnia 31.XII.2012 r.

Z obiektów szkolnych oraz osiedla mieszkaniowego odprowadzane są głównie ścieki socjalno – bytowe oraz ścieki z utrzymania czystości i kierowane na zmodernizowaną w 2004 r. oczyszczalnię typ – biologiczna BIOCLER B-180 wydajności od 10-180 m³ /d. Aktualny przerób 30 m³ /d. Istnieje możliwość

modernizacji oczyszczalni i przyjęcia ścieków komunalnych od 200-300 gospodarstw domowych do osiągnięcia planowanych 180 m³ /d. Oczyszczalnia wyposażona jest w separator osadu /osadnik wstępny/ komory czyszczące, przepompownię. Oczyszczone ścieki odprowadzane są z tej oczyszczalni do rzeki Garbówki (Struga Kurów).

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

Bezpieczeństwo publiczne.

Komisariat Policji w Kurowie swoim zasięgiem działania obejmuje cztery gminy: Kurów, Markuszów, Żyrzyn i Baranów. W jego skład wchodzi: Posterunek Policji w Żyrzynie i Posterunek Policji w Baranowie. W Komisariacie Policji w Kurowie pracuje 25 policjantów, którzy dysponują dwoma radiowozami.

Od dnia 24 lipca 2000 r. siedziba komisariatu znajduje się w budynku komunalnym (po byłej lecznicy weterynaryjnej przejętej od Skarbu Państwa) zmodernizowanym staraniem gm. Kurów dla potrzeb policji.

Ochrona przeciwpożarowa.

Ochotnicza Straż Pożarna w Klementowicach funkcjonuje od 1926 r. Wyposażona jest w samochód bojowy STAR 200 z 1985 r. oraz niezbędny sprzęt strażacki. Posiada strażnicę z garażem, świetlicą i salą widowiskową wymagającą remontu oraz zapleczem kuchennym. Brak zaplecza sanitarnego. Zrzesza 26 członków. Budynek wymaga remontu. Jest własnością gminy.

-Ochotnicza Straż Pożarna w Kol. Klementowice – Funkcjonuje od 1957 r. Wyposażona jest w samochód marki Mercedes 913 z 1980 r. oraz niezbędny sprzęt strażacki w tym nowoczesna motopompę. Posiada strażnicę z garażem i świetlicą oraz zaplecze kuchenne. Zrzesza 30 członków. Budynek został w dużej mierze wyremontowany. Jest własnością OSP Kol. Klementowice.

ZRÓWNOWAŻONY I TRWAŁY ROZWÓJ MIEJSCOWOŚCI

MOCNE STRONY

- Położenie Klementowice przy magistrali kolejowej E-7
- Dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych i powiatowych,
- Zasobność w glinki do wyrobu ceramiki budowlanej oraz surowce do rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego,
- Dobre jakościowo gleby
- Istnienie prężnej grupy producenckiej

- Istnienie trzech chłodzi przemysłowych
- Obecność dużej placówki oświatowej o zasięgu   ponad powiatowym
- Dobra aktywność mieszkańców w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej i zdolności do funkcjonowania w trudnych warunkach prawno – ekonomicznych,
- Częściowe położenie Klementowic w otulinie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego
- Korzystna pod względem wieku struktura demograficzna,
- Niskie koszty pozyskania dobrze wykształconych kadr związane z obecnością szkół na terenie miejscowości, bezrobociem i niskim poziomem wynagrodzenia,
- Jakość środowiska przyrodniczego /niewielki stopień przekształcenia środowiska, zachowany względnie naturalny charakter rzek, znaczne zasoby dobrej jakości wód podziemnych,
- pokłady wód geotermalnych,

SŁABE STRONY

- Słaby stan techniczny infrastruktury drogowej na terenie wsi/drogi gminne i powiatowe
- Niedostateczna dostępność komunikacyjna z centrum gminy,
- Niski poziom dochodu na mieszkańca,
- Niska wydajność pracy,
- Ciagle dość niska konkurencyjność sektora rolnego /rozdrobienie struktury obszarowej gospodarstw, niski stopień towarowości wielu z nich i ich rentowności, słabe wyposażenie w nowoczesne środki techniczne części gospodarstw słabo rozwinięte powiązania producent-konsument ,przeludnienie agrarne,, nadmierna monofunkcyjność gospodarcza wsi, dominacja ludności rolnej,
- Niedostateczny kapitał własny podmiotów gospodarczych połączony z brakiem korzystnego finansowania zewnętrznego
- Słabo rozwinięty sektor przedsiębiorczości /dominacja mikroprzedsiębiorstw, bardzo mały procent spółek prawa handlowego
- Przestarzały i zdegradowany system melioracji wymagający natychmiastowego odtworzenia
- Brak nakładów na promocję miejscowości atrakcyjnej także turystycznie i słabo rozwinięte szlaki wędrówek turystycznych,
- Niewystarczająco rozwinięta działalność społeczna wspierająca ruch turystyczny/ imprezy kulturalne, handel/
- Brak kanalizacji ściekowej.

POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Mocne strony

- Stosunkowo dobry poziom wykształcenia ogólnego mieszkańców
- Istnienie Zespołu Szkół Agrobiznesu i wysoki poziom kadr oświatowych
- Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego
- Bliskość dużych ośrodków miejskich

Słabe strony

- Niskie dochody mieszkańców
- Niewystarczająca świadomość ekologiczna i brak promowania zdrowego trybu życia, niski odsetek osób uprawiających sport

- Ciągłe duże obszary patologii społecznej
- Niski udział mieszkańców w korzystaniu z dóbr kulturalnych
- Niewystarczające wyposażenie lokalowe, sprzętowe i poziom wyszkolenia OSP
- Brak instytucji kultury

OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW, SPRZYJAJĄCYCH NAWIĄZYWANIU KONTAKTÓW SPOŁECZNYCH ZE WZGLĘDU NA POŁOŻENIE ORAZ CECHY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE.

Wieś Klementowice ze względu na zabudowę kolonijną a także obecność wielu instytucji życia publicznego i gospodarczego zawiera kilka obszarów o dużym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb jej mieszkańców. Są to:

Plac przed kościołem-miejsce realizacji jednego z priorytetowych zadań dla Klementowic. Jest to historycznie pierwsze centrum miejscowości. Obecnie pełni funkcje głównie religijne, jednak po zrealizowaniu inwestycji jego odbudowy, stanie się miejscem spotkań na wolnym powietrzu mieszkańców tej części Klementowic, którego w tej chwili nasza miejscowość faktycznie nie posiada. Brak takiego obszaru powoduje atomizację miejscowej społeczności nie zaś jej integrację.

Obszar handlowo usługowy rozciągający się od filii SP ZOZ w Kurowie do końca terenu Spółdzielni Rolnik w obrębie którego znajdują się wspomniany SP ZOZ, apteka, sklep spożywczy, filia Banku Spółdzielczego w Kurowie, skład materiałów budowlanych i opału, sklep z art. do produkcji rolnej, skup złomu, punkt gastronomiczny.

Centrum edukacyjne i komunikacyjne zawierające Zespół Szkół Agrobiznesu, Internat oraz znajdujący się w ich bezpośrednim sąsiedztwie dworzec kolejowy. ZSA jest placówka o zasięgu międzygminnym i jako taki pełni funkcje integracyjne z innymi miejscowościami na terenie powiatu puławskiego. Znajdujące się w jego obrębie pełnowymiarowe boisko pełni ważną funkcję rekreacyjną dla uczniów i mieszkańców wsi.

Obszar na którym znajduje się przedszkole będące częścią ZPO w Klementowicach a także strażnica OSP Klementowice, punkt skupu mleka wraz z przylegającym do nich placem. Oprócz funkcji edukacyjnych i ratowniczych miejsce to ze względu na obecność dużej sali w strażnicy staje się miejscem spotkań miejscowej młodzieży.

Strażnica OSP kol. Klementowice. Funkcje ratownicze a także miejsce spotkań mieszkańców tamtejszych kolonii (Pod Dębem, Misiurówka).

Nowo powstający obszar produkcyjno usługowy będący własnością grupy producenckiej Klasa na terenach dawnej cegielni w Klementowicach. Ze względu na obecne i planowane inwestycje istotne miejsce zbytu owoców miękkich i warzyw oraz zatrudnienia dla mieszkańców.

Teren Zespołu Placówek Oświatowych w Klementowicach pełniący ważną funkcję edukacyjną, także w związku z planowaną rozbudową placówki i przeniesieniem tamże przedszkola a przylegające do niego boiska funkcje rekreacyjna dla mieszkańców Klementowic.

Wizja misja rozwoju Klementowic

Klementowice z racji swojego korzystnego położenia oraz poprzez trwały rozwój zharmonizowany z ich środowiskiem zapewnią bezpieczne i komfortowe życie ich mieszkańcom

W/w wizja zostanie osiągnięta konieczne jest określenie generalnego kierunku w jakim powinny rozwijać się Klementowice.

Kierunek ten to :

Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez szybki i trwały rozwój miejscowości

Ten strategiczny kierunek zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów :

Poprawa jakości życia mieszkańców

Trwały i zrównoważony rozwój Klementowic

Cel strategiczny poprawa jakości życia mieszkańców będzie realizowany przez następujące cele operacyjne:

Upowszechnienie i rozwój kultury

Poprawa bezpieczeństwa publicznego

Poprawa i rozwój opieki zdrowotnej na terenie Klementowice

Wzrost dostępności usług oświatowych

Cel strategiczny zrównoważony i trwały rozwój Klementowic będzie realizowany przez następujące cele operacyjne

Rozwój gospodarczy i przeciwdziałanie bezrobociu

Ochrona środowiska naturalnego,

Dostępność komunikacyjna,

Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego oraz pamięci narodowej,

Rozwój turystyki, rekreacji i sportu.

Poprawa bezpieczeństwa publicznego będzie wymagała następujących działań:

-Budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej Kurów- Karmanowice, a w

późniejszym okresie Klementowice- Buchałowice

-budowa centrum wsi na placu pod kościołem

-budowa bezpiecznych przystanków PKS

-remonty remiz strażackich i ich otoczenia doposażenie jednostek OSP w

nowoczesny sprzęt

-rozbudowa i bieżąca konserwacja oświetlenia ulicznego

- budowa nawierzchni nieutwardzonych dotychczas dróg gminnych oraz remont istniejących
- dbałość o estetykę poboczy dróg

Realizacja celu upowszechnianie i rozwój kultury wymaga:

- utworzenia wiejskiego domu kultury i odnowienie boiska ZSA
- inwestowanie w rozwój biblioteki ZSA
- wykonanie sieci Internetu bezprzewodowego w Klementowicach
- wspierania istniejących organizacji i stowarzyszeń , KGW OSP, zespołów artystycznych

Realizacja celu poprawy poziomu opieki zdrowotnej nastąpi poprzez:

- kompleksowy remont i wyposażenie w nowoczesny sprzęt Ośrodka Zdrowia w Klementowicach
- przywrócenie gabinetu stomatologicznego w Klementowicach
- budowę parkingu przy OZ w Klementowicach

Realizacja celu wzrost dostępności i jakości usług oświatowych wymaga:

- budowy nowego budynku Przedszkola w Klementowicach
- inwestycji w modernizację i wyposażenie Szkoły Podstawowej w Klementowicach
- budowy sali gimnastycznej przy SP w Klementowicach

Realizacja celu rozwój gospodarczy i przeciwdziałanie bezrobociu wymaga

- wspierania działalności inwestycyjnej w gminie-uwzględniania w planach zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą
- wspierania istniejących organizacji gospodarczych w szczególności grup producenckich , spółdzielni rolniczych ,kółek rolniczych, rolników i firm działających na terenie Klementowic

Ochrona środowiska naturalnego wymaga:

- budowy kolektora ściekowego-termoizolacji budynków w celu ograniczenia ilości spalane go węgla
- wymiany eternitowych pokryć dachowych-inwestycje w alternatywne źródła energii/energia słoneczna, wiatrowa

Realizacja celu dostępność komunikacyjna winna skutkować następującymi działaniami:

- odbudowa gruntowych i zdewastowanych dróg gminnych oraz remonty istniejących
- odbudowa parkingów i placów komunalnych
- działania na rzecz poprawy komunikacji pomiędzy Klementowicami a Kurowem
- rozwijanie i modernizacja sieci oświetlenia ulicznego

Zachowanie dziedzictwa kulturowego i pamięci narodowej wymaga działań:

- ochrona i rewaloryzacja cennych obiektów w szczególności wpisanych na listę zabytków: kościół i inne mniejsze obiekty sakralne, dworzec kolei warszawsko-wiedeńskiej, zespół parkowy
- kultywowanie dawnych ludowych obrzędów
- wspieranie zespołów artystycznych ze szczególnym uwzględnieniem Zespołu Tańca ZSR
- ochrona miejsc pamięci narodowej pomników pochówków itp

Rozwój turystyki, rekreacji i sportu będzie wymagał następujących działań:

- budowa sali gimnastycznej przy Zespole Placówek Oświatowych
- organizowanie imprez turystycznych
- wspieranie tworzenia szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych
- wspieranie tworzenia infrastruktury turystycznej gospodarstw agroturystycznych
- współpraca z bliskimi miejscowościami o dużym znaczeniu turystycznym: Nałęczów, Kazimierz.

OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJACYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W OKRESIE CO NAJMNIEJ 7 LAT OD DNIA PRZYJĘCIA PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI W KOLEJNOŚCI WYNIKAJACEJ Z PRZYJĘTYCH PRIORYTETÓW ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI Z PODANIEM SZACUNKOWYCH KOSZTÓW ICH REALIZACJI.

Lp	Nazwa zadania inwestycyjnego	Szacunkowa wartość inwestycji ogółem	Realizacja w latach	Źródła finansowania
1	Odbudowa centrum wsi Klementowice , utwardzenie placu k/kościół i parkingu	530 000,00	2008-2010	PROW 2010+ budżet gminy
2	Budowa Sali gimnastycznej przy ZPO w Klementowicach	1 100 000,00	2008-2011	RPOWL + budżet gminy

3	Budowa nowego budynku przedszkola	2 300 000,00	2011-2016	Budżet gminy
4	Remont Ośrodka Zdrowia w Klementowicach celem dostosowania do obowiązujących wymogów	903,000,00	2007-2011	PROWL+ budżet gminy
5	Remonty i odbudowa strażnic OSP	200 000,00	2010-2013	LGD+ budżet gminy
6	Budowa chodników przy drogach powiatowych	1 500 000,00	2011-2016	Powiat Puławski
7	Budowa kolektora ściekowego	15 000 000,00	2015-2018	RPOWL + budżet gminy
8	Budowa Domu Kultury w Klementowicach	2 000 000,00	2014-2016	RPOWL + budżet gminy

Celem odbudowy centrum wsi Klementowice jest potrzeba stworzenia przestrzeni dla spotkań mieszkańców i odbudowy więzi międzyludzkich. Teren ten będzie także spełniał funkcje rekreacyjne. W zamiarze mieszkańców ma się stać wizytówką miejscowości.

Budowa sali gimnastycznej przy ZPO w Klementowicach ma na celu poprawę warunków wychowania fizycznego uczniów, a co za tym idzie poprawę ich kondycji fizycznej. Obecna sala w której odbywają się zajęcia WF jest zbyt mała i нефункционална.

Inwestycja budowy nowego budynku przedszkola w Klementowicach jest konieczna ze względu na na bardzo zły stan techniczny obecnej siedziby przedszkola. Remont obecnej siedziby jest całkowicie nieopłacalny.

Remont filii SP ZOZ w Kurowie jest konieczny ze względu na dostosowanie jego siedziby do wymogów przepisów obowiązujących w UE, a także ze względu na poprawę standardu obsługi pacjentów.

Remonty i rozbudowa strażnic OSP są konieczne ze względu na stan tych obiektów, a co za tym idzie poziom gotowości bojowej jednostek OSP, a także ze względu na to, że budynki te posiadając sale świetlicowe pełnią też funkcję miejsc spotkań dla mieszkańców

Budowa chodników przy drogach powiatowych jest konieczna ze względów bezpieczeństwa. Nasilający się z roku na rok ruch drogowy powoduje coraz większe zagrożenie dla pieszych a zwłaszcza dzieci idących skrajem drogi.

Niezbędną inwestycją mającą na celu poprawę stanu sanitarnego miejscowości jest budowa kolektora ściekowego przyłączonego do powstającej oczyszczalni ścieków w Kurowie.

Ze względu na wielkość miejscowości, a także jej przekrój zawodowy celowa jest budowa Domu Kultury, która to placówka przejęłaby część obowiązków Domu Kultury w Kurowie na jej terenie i współtworzyła życie kulturalne miejscowości.

Realizacja tych przedsięwzięć sprawi, że cele wytyczone w niniejszej strategii będą mogły zostać osiągnięte.